

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

БАБІНСЬКА СОЛОМІЯ ЯРОСЛАВІВНА

УДК 004.9:658.589(043)

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБЛЯННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ**

Спеціальність 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
ЗАГОРОДНІЙ АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ,
Національний університет «Львівська політехніка»,
професор кафедри обліку та аналізу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЯКОВЛЄВ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
завідувач кафедри економіки та маркетингу

доктор економічних наук, професор
ШТАНГРЕТ АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ,
Українська академія друкарства,
завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки,
обліку і оподаткування

Захист відбудеться «30» травня 2018 р. о 16:00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, 4-й корпус, ауд. 209а).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий «27» квітня 2018 р.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради, к.е.н., доцент

Завербний А.С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для здійснення ефективної діяльності в сучасних умовах підприємству потрібно постійно створювати та впроваджувати інновації, які є результатом реалізації інноваційних проектів. Саме тому, з метою підвищення темпів економічного зростання та конкурентоспроможності, підприємства повинні розробляти та реалізовувати інноваційні проекти, які є об'єктом інноваційної діяльності та важливим етапом у процесі функціонування підприємства. Інноваційні проекти за умов конкурентної економіки є вагомим чинником розвитку діяльності підприємств та залучення в країну іноземних інвестицій. Їхня суть полягає у реалізації заходів, спрямованих на застосування інноваційних розробок, освоєнні нових видів продукції, впровадженні новітніх технологій задля зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку, сприянні науково-технічного прогресу та підвищенні темпів економічного розвитку.

Для успішної реалізації будь-якого підприємницького, зокрема й інноваційного, проекту необхідні інформаційні ресурси. Завдяки сучасному інформаційному забезпеченню учасники реалізації інноваційних проектів швидко приймають управлінські рішення, що дає змогу здійснювати ефективну інноваційну діяльність. Підвищення рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності призводить до пришвидшення процесу прийняття управлінських рішень, зростання ефективності діяльності підприємства та його конкурентоспроможності. Саме тому, особливої уваги потребує дослідження інформаційного забезпечення, яке сприятиме успішній реалізації інноваційних проектів.

Інноваційні проекти та процес їхньої реалізації були предметом досліджень науковців: О. Амоші, Б. Андрушківа, І. Бланка, М. Денисенка, П. Завліна, С. Ілляшенка, А. Казанцева, О. Карого, Н. Краснокутської, О. Кузьміна, Н. Меркулова, Л. Мінделлі, Я. Пірселла, Й. Петровича, П. Харіва, Н. Чухрай, А. Яковлева та інших. Проблеми інформаційного забезпечення, зокрема й асиметрії інформації, вивчали такі іноземні науковці, як А. Агравал, Дж. Акерлоф, Р. Барклей, В. Брент, Л. Вальрас, К. Дж. Ерроу, І. Корнєєва, Р. Мертон, Р. Нейман, М. Спенс, Дж. Стігліц, Ж. Тироль, Ф. Хайєк. Вагомий внесок у розробляння цієї проблематики зробили й українські економісти: Л. Балабанова, М. Болюх, І. Босак, Р. Бруханський, В. Бурчевський, Н. Георгіаді, М. Горбатов, В. Євдокимов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, І. Колос, О. Костюк, В. Огієнко, Є. Палига, С. Чистякова, М. Чумаченко, Н. Шпак, А. Штангрет.

Незважаючи на значну увагу науковців до дослідження інноваційних проектів та необхідної при цьому інформації, питання щодо формування та використання інформаційного забезпечення у процесі розробляння та реалізації інноваційних проектів залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка»,

а саме: «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей та регіонів» (номер державної реєстрації № 0113U005293). Автором, зокрема, подано пропозиції щодо класифікації джерел релевантної інформації для забезпечення процесів реалізації інноваційних проектів (акт впровадження від 25.10.2017р.); «Проблеми формування і розвитку, економічного оцінювання інноваційної інфраструктури. Трансфер технологій» (номер державної реєстрації № 0113U005294). Охарактеризовано внески та інтереси учасників інноваційного проекту з погляду теорії груп економічного впливу (стейкхолдерів), які беруть участь у його реалізації (акт впровадження від 25.10.2017р.).

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в узагальненні теоретичних положень та науковому обґрунтуванні рекомендацій щодо покращення інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів машинобудівних підприємств.

Для досягнення поставленої мети в дисертації передбачено вирішити такі завдання:

- розширити та деталізувати класифікацію інноваційних проектів;
- сформувати концептуальні аспекти інформаційного забезпечення інноваційних проектів;
- згрупувати учасників інноваційного проекту, встановити їхні внески та інтереси у процесі реалізації інноваційного проекту;
- установити причини виникнення асиметрії інформації, їх розподіл між учасниками реалізації інноваційного проекту та заходи її нейтралізації;
- удосконалити підхід до оцінювання ефективності та дослідити ризики інформаційного забезпечення процесів розробляння та реалізації інноваційних проектів.

Об'єктом дослідження є процес інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів машинобудівних підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти інформаційного забезпечення інноваційних проектів машинобудівних підприємств.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження складають такі загальнонаукові та специфічні методи економічного дослідження: метод аналізу та синтезу при визначенні сутності інноваційних проектів та інформаційного забезпечення (розд. 1, підр. 1.1, 1.2); метод систематизації та узагальнення для класифікації інноваційних проектів, джерел інформації щодо реалізації інноваційних проектів, складових етапів життєвого циклу інноваційних проектів та етапів створення інноваційно-інформаційного підрозділу на підприємстві (розд. 1, підр. 1.1, 1.3, розд. 2, підр. 2.1, 2.2); системний аналіз при визначенні внесків та інтересів груп економічного впливу (стейкхолдерів) від реалізації інноваційного проекту (розд. 2, підр. 2.3); метод формалізації для оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів (розд. 3, підр. 3.1); системно-структурний метод для дослідження ризиків інформаційного забезпечення інноваційних проектів (розд. 3, підр. 3.2); метод експертних оцінок для обґрунтування напрямків удосконалення інформаційного

забезпечення інноваційних проєктів (розд. 3, підр. 3.3).

Теоретичною та інформаційною основою дослідження є законодавчо-нормативні акти, статистичні та аналітичні дані Державної служби статистики України, монографічні дослідження вітчизняних і зарубіжних економістів, інформаційні видання, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці методичних рекомендацій щодо інформаційного забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проєктів, а саме:

вперше:

- науково обґрунтовано необхідність виділення в процесі реалізації інноваційних проєктів трьох етапів життєвого циклу (розроблення, реалізація, завершення), в основі яких лежать мета, завдання, управлінські рішення з розподілом інформаційних масивів для формування і використання необхідного інформаційного забезпечення кожного з них;

удосконалено:

- підхід до оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проєктів, який, на відміну від існуючих, полягає у розрахунку інтегрального показника рівня інформаційного забезпечення інноваційних проєктів, дає змогу сформулювати чіткий висновок для прийняття об'єктивних управлінських рішень, врахувати інтереси усіх зацікавлених сторін, визначити «проблемні місця» та ризики, які властиві етапам життєвого циклу інноваційного проєкту й учасникам реалізації інноваційного проєкту;

набули подальшого розвитку:

- класифікація інноваційних проєктів, яка відрізняється від наявних доданою класифікаційною ознакою: сумісність реалізації (сумісні та несумісні з реалізацією інших проєктів підприємства) – характеризує властивість інноваційного проєкту реалізуватися у взаємодії з іншими проєктами підприємства;

- групування учасників інноваційного проєкту, які беруть участь у його реалізації, їхні внески та інтереси, що, на відміну від існуючих, передбачають з погляду теорії груп економічного впливу (стейкхолдерів) забезпечення узгодження інтересів учасників та ефективну реалізацію інноваційних проєктів;

- розподіл причин виникнення асиметрії інформації, які вирізняються з-поміж існуючих їх поділом на ті, які залежать і які не залежать від учасників реалізації інноваційного проєкту та заходи нейтралізації асиметрії інформації, які можуть бути загальними (застосовуються для зменшення асиметрії інформації не лише між учасниками реалізації інноваційного проєкту, але й в інших процесах) та спеціальними (використовуються для зменшення асиметрії інформації між учасниками реалізації інноваційного проєкту).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що розроблені методичні положення та практичні рекомендації щодо інформаційного забезпечення сприятимуть зростанню ефективності та збільшенню кількості реалізованих інноваційних проєктів. Отримані результати дисертаційного

дослідження впроваджені у діяльність УБМР «Укргазспецбудмонтаж» (довідка № 122 від 28.12.2017 р.) та СП ТзОВ «Сферос-Електрон» (довідка № 095/001/01 від 03.01.2018р.).

Матеріали дисертації використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання та написання курсової роботи з дисципліни «Економічні інструменти управління проектами і програмами розвитку підприємства» (довідка № 67-01-1820 від 15.11.2017р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійних наукових досліджень автора. З наукових праць, що були опубліковані у співавторстві, використано лише ідеї, що належать автору.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження обговорювалися на таких 13-ти міжнародних науково-практичних конференціях: «Облік, аналіз та контроль в системі управління підприємницькими структурами» (20-21 березня 2013 р., м. Львів); «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (24-25 жовтня 2014 р., м. Львів); «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення підприємств» (20 березня 2015 р., м. Львів); «Моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів сьогодення» (20-21 березня 2015 р., м. Одеса); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор - нові виклики та можливості» (14-16 травня 2015 р., м. Львів); «Перспективи розвитку економічної системи в умовах нестабільності» (4-5 вересня 2015 р., м. Дніпропетровськ); «Облік, аналіз та контроль в управлінні суб'єктами економіки» (15-16 жовтня 2015 р., м. Львів); «Економіка, менеджмент та фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку: збірник матеріалів» (27-28 листопада 2015 р., м. Київ); «Перспективи розвитку національної економіки» (12-13 лютого 2016 р., м. Запоріжжя); «Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» (14-15 квітня 2016 р., м. Львів); «Можливості та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки України» (21-22 жовтня 2016 р., м. Ужгород); «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (27-28 квітня 2017 р., м. Львів); «Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти» (24 листопада 2017р., м. Львів) та 3-х всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Сучасні напрямки розвитку економіки та менеджменту на підприємствах України» (5 листопада 2015 р., м. Харків); «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення підприємств» (20 березня 2015 р., м. Львів); «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення підприємств» (18 березня 2016 р., м. Львів).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 23 наукові праці (7 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 3 – у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 16 тез доповідей), з них 14 одноосібно. Загальний обсяг 5,9 друк. арк., з яких особисто автору належить 3,47 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 233 сторінки, у тому числі основний зміст роботи викладено на 162 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 23 рисунки, 13 додатків. Список використаних джерел складається з 231 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, визначено мету, основні завдання, предмет та об'єкт дослідження, охарактеризовано використані у дослідженні методи, сформульовано наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі **«Теоретичні та прикладні основи інформаційного забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проектів»** розкрито роль інноваційних проектів у процесі діяльності машинобудівних підприємств, проаналізовано аспекти, в яких доцільно розглядати поняття «інноваційний проект», досліджено класифікацію інноваційних проектів, визначено основні завдання системи збору інформації, необхідної для розроблення та реалізації інноваційних проектів та проблеми, які можуть при цьому виникати, розкрито джерела отримання інформації, необхідної у процесі реалізації інноваційних проектів, здійснено аналітичне оцінювання інноваційних процесів в Україні.

На підставі аналізу літературних джерел під інноваційним проектом пропонується розуміти систему взаємопов'язаних завдань, що є комплексом науково-дослідних, дослідно-конструкторських, виробничих, технологічних, організаційних, фінансових, комерційних та інших заходів, відповідним чином організованих, оформлених комплектом проектної документації з кошторисними розрахунками та розрахунками ефективності, які забезпечують ефективне вирішення конкретного науково-технічного завдання (проблеми) інноваційного характеру упродовж певного часу.

Наявність різної мети та завдань науково-технічного розвитку зумовлює різні види інноваційних проектів. Проаналізувавши наукові праці, можна сказати, що єдина класифікація інноваційних проектів на сьогодні відсутня. Автори по-різному підходять до виділення видів інноваційних проектів, зокрема розрізняють такі класифікаційні ознаки, як напрями реалізації інноваційних проектів; глибина охоплення етапів інноваційного процесу; термін реалізації проекту; характер завдань проекту; види потреб, що їх необхідно задовольнити; тип інновацій; рівень прийняття рішень; клас інноваційних проектів; тип (об'єкт) інноваційних проектів; масштабність інноваційних проектів; складність інноваційних проектів; якість інноваційних проектів; рівень науково-технічної значущості проектів. У розглянутих підходах до класифікації інноваційних проектів не приділено належної уваги сумісності їхньої реалізації з іншими проектами (сумісні та несумісні). На цій ознаці необхідно акцентувати увагу, оскільки сумісність характеризує властивість інноваційного проекту реалізуватися у взаємодії з іншими проектами підприємства.

Інформаційне забезпечення є чинником, необхідним не лише для реалізації

інноваційного проекту, але й для управління економічними процесами, прийняття управлінських рішень та ефективного функціонування підприємства загалом. Беручи за основу суть поняття «інформаційне забезпечення», автором запропоновано під інформаційним забезпеченням розробляння та реалізації інноваційних проектів розуміти сукупність заходів збору, опрацювання, зберігання, використання інформації (яка певним чином пов'язана з інноваційними проектами), які необхідно здійснити для наповнення нею інформаційної бази підприємства. Метою інформаційного забезпечення інноваційних проектів є надання користувачам повної, правдивої, достовірної та своєчасної інформації, необхідної для їх розробляння та реалізації, а також створення такої інформаційної бази, яка би сприяла ефективній діяльності підприємства.

За результатами опрацювання наукової літератури автор доходить висновку, що основними завданнями системи збору інформації, необхідної для розробляння та реалізації інноваційних проектів, є такі: забезпечення інформацією, яка відповідає таким властивостям: повнота, своєчасність, доступність, вірогідність, зрозумілість, корисність, достовірність; однократність введення інформації; звільнення працівників від рутинної роботи за рахунок її автоматизації та пришвидшення обміну інформацією; заміна паперових носіїв даних, що приводить до раціональної організації опрацювання інформації на комп'ютері і зниження обсягів документів на папері; моніторинг ситуації в конкурентних і суміжних областях на ринку, де підприємство має свої інтереси; формування інформаційного масиву щодо інноваційних проектів та його періодичне оновлення; збереження та забезпечення доступу зацікавленим особам та організаціям до необхідної інформації; перевірка платоспроможності покупців і ділових партнерів підприємства; дослідження внутрішньої інформації щодо інноваційної діяльності та на її основі формування обґрунтованих короткотермінових і довготермінових управлінських рішень; моніторинг зовнішнього середовища функціонування підприємства.

Для дослідження основних тенденцій, факторів, ресурсів, результатів інноваційної діяльності, а також одержання даних, необхідних для аналітичного оцінювання інноваційних процесів в Україні, як джерело інформації було використано статистичні дані. Згідно з офіційними статистичними даними за 2006 – 2016 роки інноваційну активність промислових підприємств характеризують показники, наведені у табл. 1.

Дані табл.1 свідчать про те, що кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації в Україні, з кожним роком зростає, за винятком 2008 та 2013 – 2015 років, за які зменшення порівняно з попереднім роком відповідно склали 2,19%, 4,3%, 7,93% та 40,15%. Загалом, за період від 2006 до 2012 року, кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації в Україні зросла від 999 до 1371 одиниць, тобто на 37,24%.

Що стосується Львівської області, то за аналізований період кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, зросла з 47 до 58 одиниць, тобто на 23,40%. Однак зменшення кількості підприємств

Таблиця 1

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації,
за 2006 – 2016 рр.

Показники	Роки										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
По Україні, од.	999	1186	1160	1180	1217	1327	1371	1312	1208	723	735
Динаміка: - щодо 2006 року, %	100,0	118,72	116,12	118,12	121,82	132,83	137,24	131,33	120,92	72,37	73,57
- щодо попереднього року, %	100,0	118,72	97,81	101,72	103,14	109,04	103,32	95,7	92,07	59,85	101,66
По Львівській області, од.	47	79	71	99	88	74	81	84	99	61	58
Динаміка: - щодо 2006 року, %	100,0	168,09	151,06	210,64	187,23	157,45	172,34	178,72	210,64	129,79	123,4
- щодо попереднього року, %	100,0	168,09	89,87	139,44	88,88	84,09	109,46	103,70	117,86	61,61	95,08

Примітка: розраховано автором на основі статистичних даних

спостерігається у 2008 (на 10,13% порівняно з 2007 роком), 2010 (на 11, 12% порівняно з 2009 роком), 2011 (на 15,91% порівняно з 2010 роком), 2015 (на 38,38% порівняно з 2014 роком) та 2016 роках (на 4,91% порівняно з 2015 роком).

Зменшення темпів розвитку інноваційної діяльності в Україні, в основному, зумовлено недостатністю фінансування. Проте, не менш важливими чинниками є неналежний рівень підготовки наукових кадрів, недосконалість матеріально-технічної бази, недостатність, недостовірність чи асиметрія інформації тощо. З огляду на зарубіжний досвід, чинниками, які могли би сприяти розвитку інноваційної діяльності українських підприємств, є зміни у законодавстві, організаційній та фінансовій сфері підприємств, що стимулюють активізацію інноваційної діяльності. Подальше врахування такого досвіду дасть змогу українським підприємствам реалізовувати конкурентоспроможну продукцію на світовому ринку.

Статистичні дані свідчать, що найбільшу частку серед промислових підприємств, які впроваджують інновації, займають підприємства машинобудівної промисловості, зокрема з виробництва машин та устаткування, електричного, електронного та оптичного устаткування, транспортних засобів, а також підприємства з ремонту і монтажу машин.

У другому розділі «**Організування та формування структури інформаційного забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проєктів**» обґрунтовано важливість організування та необхідність дієвого інструментарію формування і використання інформаційного забезпечення інноваційних проєктів, який сприятиме досягненню їх мети та основних завдань, сформовано концептуальні аспекти інформаційного забезпечення інноваційного

проекту та запропоновано їх реалізацію за етапами його життєвого циклу, запропоновано можливий варіант формування структури інформаційного забезпечення інноваційного проекту, визначено учасників інноваційного проекту, їхні внески та інтереси, розкрито причини виникнення асиметрії інформації та запропоновано можливі заходи для зниження її рівня.

Під організуванням інформаційного забезпечення інноваційних проектів слід розуміти сукупність процесів, які необхідно здійснити для надання користувачам (учасникам інноваційного проекту) необхідної інформації. Інформаційне забезпечення охоплює процеси збору, опрацювання, зберігання та використання інформації. Процес розроблення та реалізації інноваційного проекту також має бути забезпечений дієвим інструментарієм інформаційного забезпечення, який сприятиме досягненню мети та основних завдань проекту.

В основі інноваційного проекту лежить концепція його життєвого циклу, яка виходить з того, що інноваційний проект є процесом, який триває з моменту розроблення стратегії нового продукту і до моменту ліквідації (отримання останньої вигоди). З погляду інформаційного забезпечення автор вважає за необхідне виділяти три етапи життєвого циклу інноваційного проекту – розроблення, реалізації та завершення. Для розуміння того, чому достатньо виділяти саме ці етапи життєвого циклу в роботі визначено основну мету, завдання, управлінські рішення та інформаційні масиви кожного з них (табл. 2).

Як бачимо, на кожному етапі мета та управлінські рішення різні, через що необхідно формувати різні інформаційні масиви для формування і використання необхідного інформаційного забезпечення кожного з них.

Залежно від величини підприємства, яке реалізує інноваційні проекти, функції його інформаційного забезпечення можуть виконувати спеціально створений для цього підрозділ (у разі, якщо це велике підприємство), окремі фахівці (у разі, коли це мале підприємство), а також залучені сторонні організації та фахівці. Можливі два варіанти формування структури інформаційного забезпечення інноваційних проектів на підприємстві: створити на підприємстві підрозділ чи призначити відповідальну особу, які будуть забезпечувати необхідною інформацією процес реалізації інноваційного проекту власними силами; скористатися для отримання необхідної інформації послугами спеціалізованих фірм.

У разі прийняття рішення про створення підрозділу, який буде забезпечувати процес розроблення та реалізації інноваційного проекту необхідною інформацією (інноваційно-інформаційний підрозділ), автором визначено функції, які цей підрозділ повинен виконувати, його місце у загальній структурі підприємства, чисельність працівників, посадові обов'язки, вимоги до них та їхні права.

У реалізації інноваційного проекту брати участь може різна кількість учасників. Якщо ж це великий проект, то їхня кількість може доходити до декількох сотень. Основним учасником інноваційного проекту є реалізатор, тобто фізична чи юридична особа, яка реалізує проект задля досягнення його основної мети, та учасники-контрагенти. Кожна група учасників (власник інновації, інвестори, банки, венчурні фонди, будівельно-монтажні та інші підрядні

Мета, завдання, управлінські рішення та інформаційні масиви етапів інноваційного проекту (з погляду інформаційного забезпечення)

	I. Етап розроблення інноваційного проекту	II. Етап реалізації інноваційного проекту	III. Етап завершення інноваційного проекту
Основна мета	Обґрунтування реальності та доцільності реалізації інноваційного проекту.	Максимізація прибутку, зростання ринкової вартості.	Мінімізація збитків.
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> - розроблення стратегії нового продукту; - формування інноваційної ідеї; - оцінювання альтернатив; - дослідно-конструкторські та технологічні роботи; - розроблення проекту; - бізнес-аналіз. 	<ul style="list-style-type: none"> - формування бренду; - комерціалізація. 	<ul style="list-style-type: none"> - завершення виробництва продукту; - закриття договорів.
Управлінські рішення	<ul style="list-style-type: none"> - вибір об'єкта інновації; - визначення джерел фінансування; - визначення витрат; - обґрунтування доцільності реалізації проекту. 	<ul style="list-style-type: none"> - вибір контрагентів; - визначення ціни продукту; - вибір ринків збуту. 	<ul style="list-style-type: none"> - подальше використання об'єктів власності.
Інформаційні масиви	<ul style="list-style-type: none"> - маркетингова інформація; - інформація про конкурентів та їхню продукцію; - бухгалтерська, статистична інформація; - планова інформація; - науково-технічна інформація; - технологічна інформація; - інформація про джерела фінансування. 	<ul style="list-style-type: none"> - інформація про контрагентів; - маркетингова інформація; - бухгалтерська, статистична інформація; - планова інформація; - адміністративна інформація; - виробнича інформація. 	<ul style="list-style-type: none"> - бухгалтерська, статистична інформація; - інформація про фінансові можливості реалізатора; - інформація про ситуацію на ринку; - інформація про покупців рухомого та нерухомого майна тощо.

Примітка: розроблено автором

організації, постачальники, страховики, споживачі, підтримуючі структури, органи державної влади та інші учасники) певним чином впливає на реалізацію інноваційного проекту, тому їх можна вважати групами економічного впливу

(зацікавленими сторонами, стейкхолдерами). Внески стейкхолдерів у реалізацію інноваційного проекту та їхні інтереси від його реалізації наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Внески груп економічного впливу (стейкхолдерів) у реалізацію інноваційного проекту та їхні інтереси від його реалізації

Учасники інноваційного проекту	Внески груп економічного впливу (стейкхолдерів) у реалізацію інноваційного проекту	Інтереси груп економічного впливу (стейкхолдерів) від реалізації інноваційного проекту
Власник інновації	Розробляє інноваційну ідею.	Успішність реалізації інноваційного проекту, отримання вигоди.
Інвестори	Інвестують кошти для реалізації інноваційного проекту.	Повернення раніше інвестованих у проект коштів з отриманням додаткової вигоди.
Банки	Надають кредити для реалізації проекту.	Погашення кредиту та відсотків за ним.
Венчурні фонди	Надають кошти для реалізації проекту.	Отриманням прибутку від реалізації науково-технічних розробок.
Будівельно-монтажні та інші підрядні організації	Виконують будівельно-монтажні роботи, пов'язані з реалізацією інноваційних проектів.	Оплата за виконані роботи.
Постачальники	Здійснюють матеріально-технічне забезпечення.	Оплата за отриману продукцію (послуги).
Страховики	Здійснюють страхове забезпечення.	Сплата страхових внесків.
Споживачі	Формують попит на інноваційну продукцію (послуги).	Задоволення попиту.
Підтримуючі структури	Забезпечують фінансовими та матеріально-технічними ресурсами.	Оплата за надані послуги.
Органи державної влади	Здійснюють фінансування деяких проектів.	Зайнятність населення, підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Примітка: розроблено автором

Як бачимо з табл. 3, кожна з груп стейкхолдерів здійснює певний внесок у реалізацію інноваційного проекту, а також має певний інтерес від його реалізації. Звідси стає очевидним, що кожна з груп зацікавлена в успішності реалізації інноваційного проекту. Отже, всі групи чи особи, які мають відношення до реалізації інноваційного проекту, є зацікавленими сторонами, а реалізатор має враховувати інтереси усіх груп осіб та організацій.

Реалізація інноваційних проектів передбачає обмін інформацією між їхніми реалізаторами та учасниками. Це пов'язано з тим, що вона відіграє важливу роль у процесі розроблення та реалізації інноваційних проектів, який вимагає повної, достовірної, своєчасної та актуальної інформації про кон'юнктуру ринку,

динаміку цін, конкурентів тощо. Потоки інформації між реалізатором та кожною групою учасників притаманні процесу реалізації інноваційного проекту зображено на рис. 1.

Суттєвим недоліком, який може виникнути у процесі реалізації інноваційного проекту і пов'язаний з інформацією, є асиметрія інформації. Асиметричність інформації – це ситуація, за якої частина учасників інноваційного проекту володіє такою інформацією, якою не володіють інші зацікавлені особи. Оскільки асиметрія інформації може виникати між реалізатором інноваційного проекту та кожною групою учасників, варто виділити основні причини її виникнення:

- велика кількість учасників реалізації інноваційного проекту. До реалізації інноваційного проекту варто, якщо є змога, залучати найменшу кількість учасників, адже що їх більше, то важче забезпечити збіг усіх їхніх інтересів із метою та завданнями проекту;

- бажання суб'єкта отримати економічну вигоду завдяки тому, що учасник може умисно не надати певній групі учасників необхідної їм інформації, адже вигода з'являється тільки у тому разі, коли повна інформація недоступна іншим учасникам. Користувач, який володіє необхідною інформацією, має можливість отримати додаткову вигоду за час, поки ця інформація не доступна іншим зацікавленим особам;

- отримання конкурентних переваг за рахунок інформації, доступу до якої не мають конкуренти;

- відсутність єдиної інформаційної бази, яка містила б інформацію, необхідну учасникам у процесі розроблення та реалізації інноваційного проекту;

- витрати на отримання учасником необхідної інформації перевищують майбутню економічну вигоду від неї;

- відсутність технології опрацювання інформації, через що неможливо підготувати до використання значні її обсяги;

- недоступність учасникам зібраної та опрацьованої інформації.

Усі причини виникнення асиметрії інформації можна розділити на ті, які залежать від учасників реалізації інноваційного проекту, та ті, які від них не залежать (рис. 2).

Враховуючи причини виникнення асиметрії інформації між учасниками реалізації інноваційного проекту виділено такі загальні заходи нейтралізації асиметрії інформації: ринкові сигнали (відповідно до теорії «ринкових сигналів» М. Спенса), здійснення державного контролю за якістю товарів та послуг, залучення у процес реалізації інноваційних проектів банків, венчурних фірм. Ці заходи можна застосовувати для зменшення асиметрії інформації не лише між учасниками реалізації інноваційного проекту, але й в інших процесах.

Автором виділено також і спеціальні заходи для її нейтралізації (тобто ті, які можна використовувати для зменшення асиметрії інформації між учасниками реалізації інноваційного проекту), а саме: надання додаткової інформації, формування єдиної інформаційної бази, узгодження інтересів, забезпечення

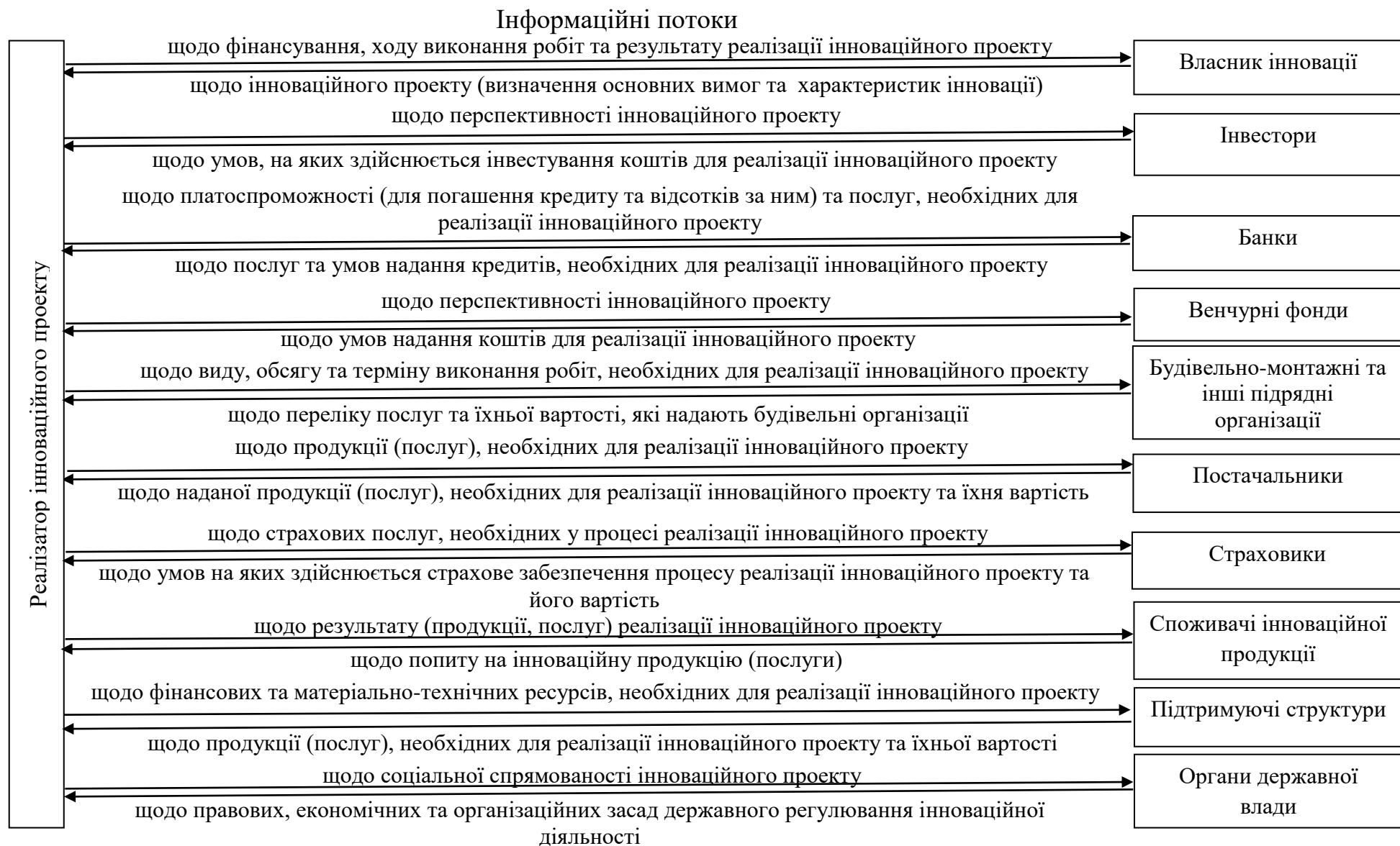

Рис. 1. Потоки інформації між реалізатором та учасниками інноваційного проекту

Примітка: розроблено автором

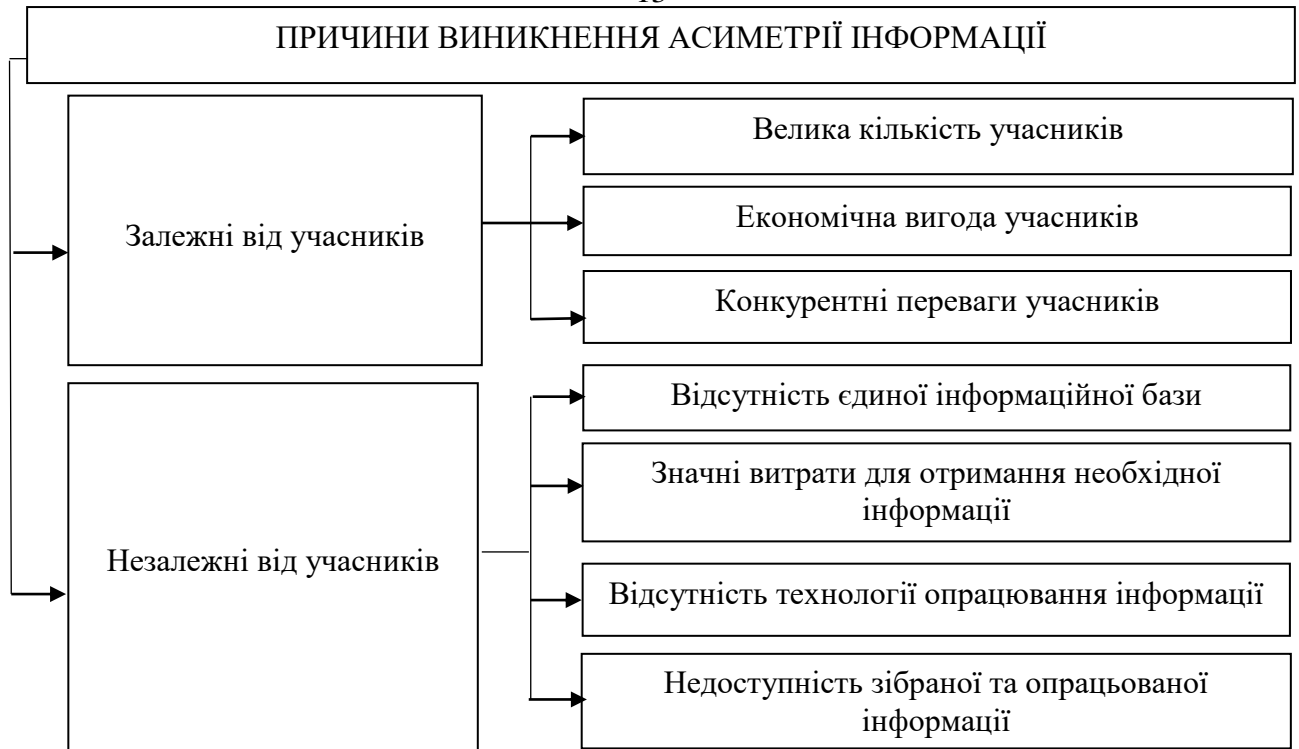

Рис. 2. Причини виникнення асиметрії інформації між учасниками реалізації інноваційного проекту

Примітка: розроблено автором

обміну інформацією між учасниками реалізації інноваційного проекту, використання техніки скринінгу, надання реалізатором гарантій для учасників реалізації інноваційного проекту тощо. Наведений перелік заходів нейтралізації асиметрії інформації не є вичерпним, проте дає загальне уявлення можливих варіантів.

У третьому розділі «**Оцінювання економічної ефективності та напрямки покращення інформаційного забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проектів**» ідентифіковано усі види витрат, пов'язаних з інформаційним забезпеченням (поточні та капітальні) та корисний ефект від нього, сформовано алгоритм, за яким слід проводити оцінювання економічної ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів, досліджено можливі причини виникнення ризиків у процесі формування і використання інформаційного забезпечення інноваційних проектів, визначено ризики, які можуть виникати на етапах життєвого циклу інноваційного проекту (розроблення, реалізація і завершення), розглянуто сутність кожного ризику, а також ризики учасників реалізації інноваційного проекту та основні методи боротьби. Визначено заходи, які є найбільш дієвими щодо покращення інформаційного забезпечення у процесі реалізації інноваційних проектів.

Оцінювання економічної ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів слід проводити за алгоритмом, який передбачає визначення мети, завдань, об'єкта та предмета процесу оцінювання, а також основних принципів, критеріїв, показників, інтерпретацію результатів і формулювання висновків. За допомогою такої послідовності дій враховуються інтереси усіх зацікавлених осіб та формується висновок щодо рівня ефективності формування і використання інформаційного забезпечення інноваційних проектів.

У результаті аналізування літературних джерел, а також практики функціонування машинобудівних підприємств, для оцінювання рівня інформаційного забезпечення інноваційних проектів рекомендовано застосовувати інтегральний показник інформаційного забезпечення інноваційних проектів, який комплексно характеризує наявність необхідної інформації на кожному етапі життєвого циклу інноваційного проекту і визначається як результат оцінювання рівня інформаційного забезпечення етапу розроблення, етапу реалізації та завершення інноваційного проекту із врахуванням їхньої вагомості та критерію часу.

Для введення критерію часу доцільно розмежувати етап розроблення, реалізації та завершення. Для чіткого відокремлення доцільно брати до уваги завдання кожного етапу життєвого циклу. Етап розроблення розпочинається з розроблення стратегії нового товару і триває до моменту бізнес-аналізу, етап реалізації – з формування бренду товару до комерціалізації, по завершенні серійного виробництва продукту розпочинається етап завершення основним завданням якого є завершення виробництва продукту та закриття договорів.

Інтегральний показник рівня інформаційного забезпечення інноваційних проектів пропонуємо визначати за формулою:

$$I_{\text{ІІІ}}(t) = \sqrt[3]{\text{П1}(\Delta t_1) \times \text{П2}(\Delta t_2) \times \text{П3}(\Delta t_3)}, \quad (1)$$

де П1 – показник рівня інформаційного забезпечення етапу розроблення інноваційного проекту, бали; Δt_1 – тривалість етапу розроблення, дні; П2 – показник рівня інформаційного забезпечення етапу реалізації інноваційного проекту, бали; Δt_2 – тривалість етапу реалізації, дні; П3 – показник рівня інформаційного забезпечення етапу завершення інноваційного проекту, бали; Δt_3 – тривалість етапу завершення, дні.

У свою чергу показник рівня інформаційного забезпечення кожного етапу (П_n) розраховується за формулою:

$$\text{П}_n = \sum \text{ЗО}_n = \sum (\text{В}_{\text{кр.}} \times \text{О}), \quad (2)$$

де ЗО_n – зважена оцінка відповідного етапу життєвого циклу інноваційного проекту, бали; $\text{В}_{\text{кр.}}$ – вага критерію використання певного виду інформації на кожному етапі життєвого циклу інноваційного проекту; О – оцінка використання певного виду інформації на кожному етапі життєвого циклу інноваційного проекту, бали.

Показник рівня інформаційного забезпечення кожного етапу життєвого циклу інноваційного проекту (етап розроблення, реалізації та завершення) визначається як сума зваженої оцінки використання кожного виду інформації на конкретному етапі, у свою чергу зважена оцінка розраховується як добуток ваги критерію та оцінки використання інформації.

Шкала оцінювання інтегрального показника рівня інформаційного забезпечення інноваційного проекту: 0 – 0,25 – низький рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту, бали; 0,26 – 0,5 – середній рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту, бали; 0,51 – 0,75 – високий рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту, бали; 0,76 – 1 – дуже високий рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту, бали.

Визначення числових значень градації шкали здійснено шляхом присвоєння дійсних чисел із збереженням заданого відношення.

Оцінювання рівня інформаційного забезпечення інноваційного проекту на СП ТзОВ «Сферос-Електрон», ПАТ «Львівський електроламповий завод «Іскра» та ВАТ «Пасавтопром» наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Результати розрахунку інтегрального показника рівня інформаційного забезпечення інноваційних проектів машинобудівних підприємств

Підприємства	Значення показників			
	П1	П2	П3	Iзп
СП ТзОВ «Сферос-Електрон»	0,45	0,55	0,7	0,55
ПАТ «Львівський електроламповий завод «Іскра»	0,25	0,5	0,59	0,41
ВАТ «Пасавтопром»	0,29	0,43	0,15	0,27

Примітка: розраховано автором на підставі даних підприємств

Згідно з отриманими результатами, високий рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту спостерігається на СП ТзОВ «Сферос Електрон» (0,55) внаслідок середнього рівня показника інформаційного забезпечення етапу розробляння (0,45) та високих рівнів етапу реалізації (0,55) і завершення інноваційного проекту (0,7). На ПАТ «Львівський електроламповий завод «Іскра» – середній рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту (0,41), що зумовлено низьким рівнем інформаційного забезпечення на етапі розробляння інноваційного проекту (0,25). На ВАТ «Пасавтопром» також спостерігається середній рівень інформаційного забезпечення інноваційного проекту (0,27) через середній рівень інформаційного забезпечення етапів розробляння та реалізації інноваційного проекту та низький рівень етапу завершення.

Для ефективної реалізації інноваційних проектів необхідно досліджувати ризики на кожному їхньому етапі. На етапі розробляння – це організаційні, маркетингові, фінансові та інформаційні ризики; на етапі реалізації – маркетингові, продуктові, виробничі, ризики системи організації і управління, ринкові, інформаційні; на етапі завершення – ринкові, фінансові та інформаційні ризики. Розглянуто ризики, які властиві учасникам інноваційного проекту (банківський, валютний, використання капіталу, депозитний, динамічний, економічний, інвестиційний, інноваційний, інформаційний, комерційний, кредитний, ліквідності, моральний, несплати заборгованості, персоналу, підприємницький, податковий, процентний, середовища, страховий, стихійного лиха, технології, ціновий та юридичний) та основні методи їх нейтралізації.

Формування інформаційного забезпечення інноваційних проектів – складний процес, проте його необхідно постійно удосконалювати. Основними напрямками покращення інформаційного забезпечення інноваційних проектів є: створення єдиного інформаційного простору, налагодження ефективного обміну інноваційною інформацією на міждержавному рівні; створення механізмів для реалізації права доступу зацікавленим особам до необхідної їм інформації; адаптивність та можливість розвитку системи інформаційного забезпечення

інноваційних проєктів; автоматизація інформаційного забезпечення інноваційних проєктів повинна охоплювати усі етапи його життєвого циклу; єдині правила у інформаційній базі щодо збору, опрацювання, зберігання, використання та передачі інформації; впровадження новітніх комп'ютерних інформаційних технологій; використання потужних та ефективних комп'ютерних мереж; застосування системи електронного документообігу (автоматизація процесу документообігу), яка забезпечить автоматизований рух документів та постійний контроль за проходженням документів, що має суттєвий вплив на скорочення термінів підготовки та прийняття рішень; поєднання різних форм представлення інформації, що забезпечить користувачів актуальною та повною інформацією та надасть їм можливість переглядати, копіювати чи роздрукувати необхідні інформаційні джерела; підвищення керованості процесу інформаційного забезпечення інноваційних проєктів за рахунок пришвидшення інформаційних потоків, зменшення помилок при прийнятті управлінських рішень за рахунок використання актуальної і своєчасної інформації; застосування спеціальних засобів захисту та безпеки інформації.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та наукове обґрунтування важливого науково-практичного завдання щодо інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проєктів. Результати дисертаційного дослідження дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Розширено та деталізовано класифікацію інноваційних проєктів за такою ознакою як сумісність реалізації (сумісні з реалізацією інших проєктів, несумісні з реалізацією інших проєктів). Сумісність характеризує властивість інноваційного проєкту реалізуватися у взаємодії з іншими проєктами підприємства, дає змогу реалізатору та керівникам визначити в який період доцільно реалізувати інноваційний проєкт, що може вплинути на успішність його реалізації.

2. Процес розробляння та реалізації інноваційних проєктів неможливий без відповідної інформаційної підтримки, яка забезпечить учасників, керівників, менеджерів, технологів, маркетологів, бухгалтерів актуальною, достовірною і повною інформацією. З цією метою науково обґрунтовано необхідність виділення в процесі реалізації інноваційних проєктів трьох етапів життєвого циклу (розробляння, реалізація та завершення). На кожному етапі життєвого циклу інноваційного проєкту мета, завдання та управлінські рішення різні, відповідно необхідна інформація теж буде різною. Для досягнення мети кожного етапу необхідних управлінських рішень може бути десятки і навіть сотні, проте, ми виділили основні з них (етап розробляння: вибір об'єкта інновації, визначення джерел фінансування, визначення витрат, обґрунтування доцільності реалізації проєкту; етап реалізації: вибір контрагентів, визначення ціни продукту, вибір ринків збуту; етап завершення: подальше використання об'єктів власності), визначили завдання, необхідні для цього інформаційні масиви та джерела для отримання інформації.

3. Для успішної реалізації інноваційного проєкту необхідно забезпечити

узгодження робіт (планування, організування, контроль та координацію) учасників реалізації інноваційного проекту (реалізатор інноваційного проекту, власники інновацій, інвестори, банки, венчурні фонди, будівельно-монтажні та інші підрядні організації, постачальники, страховики, споживачі, підтримуючі структури, органи державної влади тощо). З огляду на це, визначено внески та інтереси учасників інноваційного проекту з погляду теорії груп економічного впливу (стейкхолдерів) із врахуванням завдань кожного учасника та забезпеченні керівників необхідною і в достатньому обсязі інформацією, зокрема з метою уникнення такого явища як асиметрія інформації, оскільки успішність реалізації інноваційного проекту значною мірою залежить від учасників інноваційного проекту та від інформації, якою вони володіють.

4. Визначено найважливіші інформаційні потоки між реалізатором інноваційного проекту та учасниками, причини виникнення асиметрії інформації, через їх поділ на ті, які залежать і які не залежать від учасників реалізації інноваційного проекту та заходи нейтралізації асиметрії інформації, які можуть бути загальними (застосовуються для зменшення асиметрії інформації не лише між учасниками реалізації інноваційного проекту, але й у інших процесах) та спеціальними (використовуються для зменшення асиметрії інформації між учасниками реалізації інноваційного проекту), що дає змогу керівникам успішно реалізувати інноваційний проект. Неналежний рівень інформаційного забезпечення учасників реалізації інноваційного проекту може зумовити для них значні втрати. Незважаючи на те, що можна вжити певних заходів для зведення асиметрії інформації до мінімуму, уникнути її цілком неможливо.

5. Оцінювання економічної ефективності слід проводити за алгоритмом, який передбачає визначення мети, завдань, об'єкта та предмета процесу оцінювання, основних принципів, критеріїв, показників та їхній розрахунок на основі сформованої інформаційної бази, інтерпретацію результатів і формулювання висновків. За допомогою такої послідовності дій враховуються інтереси усіх зацікавлених осіб, зокрема керівників та менеджерів підприємства. Показники оцінювання дають змогу визначити недоліки інформаційного забезпечення, сформулювати висновок щодо рівня економічної ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів. На основі розроблених положень запропоновано здійснювати розрахунок інтегрального показника рівня інформаційного забезпечення інноваційних проектів машинобудівних підприємств, який комплексно характеризує наявність необхідної інформації на кожному етапі життєвого циклу інноваційного проекту і визначається як результат оцінювання рівня інформаційного забезпечення етапу розроблення, етапу реалізації та завершення інноваційного проекту із врахуванням їхньої вагомості та критерію часу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

- 1. Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації**
 - 1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України**

1.* Babinska, S. Ya. and Zahorodniy, A. G., 2016. Participants of an innovative project: their tasks, contributions and interests. *Journal "Economics, entrepreneurship, management"*, 3 (1), p. 23-31. (Міжнародні наукометричні бази даних: Російський індекс наукового цитування, Index Copernicus). (Особистий внесок автора: визначено внески та інтереси груп економічного впливу (стейкхолдерів), які беруть участь у реалізації інноваційного проекту).

2.* Бабінська, С.Я. та Загородній, А.Г., 2016. Асиметрія інформації між учасниками реалізації інноваційного проекту та шляхи її усунення, *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал, 6 (28), с. 6-14, [online]. Доступно: <<http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n6.html>>. (Міжнародні наукометричні бази даних: Index Copernicus). (Особистий внесок автора: причини виникнення асиметрії інформації (залежні та не залежні від учасників інноваційного проекту) та заходи її нейтралізації (загальні та спеціальні)).

3.* Бабінська, С.Я., 2017. Концепція інформаційного забезпечення інноваційного проекту та етапи її реалізації. *Науковий журнал Бізнес Інформ*, 1, с. 61-66. (Міжнародні наукометричні бази даних: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Російський індекс наукового цитування, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, CiteFactor, Academic Journals Database, Scientific Indexing Services, Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, GetInfo, BASE, InfoBase Index, OpenAIRE, WorldCat, SUNCat Union Catalogue, COPAC Union Catalogue, Соціонет, Open Access Library, J-Gate, Академія Google Research Bible).

4. Бабінська, С.Я. та Загородній, А.Г., 2015. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку», 819, с. 272-278. (Особистий внесок автора: визначено основні чинники, які сприятимуть розвитку інноваційної діяльності українських підприємств).

5. Бабінська, С.Я., 2015. Сутність та джерела фінансування інноваційних проектів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: «Економіка і менеджмент», *Збірник наукових праць*, 12, с. 70-73.

6. Бабінська, С.Я., 2017. Оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*, 875, с. 18-27.

7. Бабінська, С.Я., 2017. Ризики інформаційного забезпечення реалізації інноваційних проектів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки», 26, с. 115-119.

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Бабінська, С.Я., 2013. Сутність та основні завдання інформаційного забезпечення підприємницької діяльності. *В: Облік, аналіз та контроль в системі*

* Видання одночасно належить до наукових видань, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

управління підприємницькими структурами: III наукова конференція аспірантів, пошукувачів та магістрів. Львів, Україна, 20-21 березня 2013 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

9. Бабінська, С.Я., 2014. Вплив асиметрії інформації на прийняття управлінських рішень. В: *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства*: II міжнародна науково-практична конференція. Львів, Україна, 20 березня 2014 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

10. Бабінська, С.Я., 2015. Роль інформації у діяльності підприємства. В: *Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення підприємств*: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених. Львів, Україна, 20 березня 2015 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

11. Бабінська, С.Я., 2015. Інформаційні системи у процесі діяльності підприємства. В: *Моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів сьогодення*: Міжнародна науково-практична конференція. Одеса, Україна, 20-21 березня 2015 р.. Одеса: ГО «Центр економічних досліджень та розвитку».

12. Бабінська, С.Я., Стельмах, Х.П. та Терлецька, В.О., 2015. Фактори сприяння розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. В: *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор - нові виклики та можливості*: III міжнародна науково-практична конференція. Львів, Україна, 14-16 травня 2015 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: визначено фактори, які сприяють розвитку інноваційної діяльності).

13. Бабінська, С.Я. та Стельмах, Х.П., 2015. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємств. В: *Перспективи розвитку економічної системи в умовах нестабільності*: Міжнародна науково-практична конференція. Дніпропетровськ, Україна, 4 – 5 вересня 2015 р. Дніпропетровськ: НО «Перспектива». (Особистий внесок автора: визначено основні причини, які зумовлюють виникнення інновацій).

14. Бабінська, С.Я., 2015. Функціональність інформації у інноваційній діяльності підприємства. В: *Облік, аналіз та контроль в управлінні суб'єктами економіки*: Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених. Львів, Україна, 15-16 жовтня 2015 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

15. Бабінська, С.Я., 2015. Інноваційна діяльність – важливий елемент у функціонуванні підприємства. В: *Сучасні напрямки розвитку економіки та менеджменту на підприємствах України*: Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених, аспірантів та студентів, присвячена 85 річниці заснування ХНАДУ. Харків, Україна, 5 листопада 2015 р. Харків: ХНАДУ.

16. Бабінська, С.Я. та Стельмах, Х.П., 2016. Інноваційні підходи до управління машинобудівними підприємствами. В: *Перспективи розвитку національної економіки*: Міжнародна науково-практична конференція. Запоріжжя, Україна, 12-13 лютого 2016 р. Запоріжжя: ГО «СІУЕ». (Особистий внесок автора: визначено країни, які займають лідируючі позиції у світовому

господарстві).

17. Бабінська, С.Я. та Терлецька, В.О., 2015. Інформація – важливий елемент при дослідженні кон’юнктури ринку. *В: Економіка, менеджмент та фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку: Міжнародна науково-практична конференція.* Київ, Україна, 27-28 листопада 2015 р. К.: ГО «Київський економічний науковий центр». (Особистий внесок автора: визначено роль інформації у процесі дослідження кон’юнктури ринку).

18. Бабінська, С.Я. та Стельмах, Х.П., 2016. Інвестиційний та інноваційний розвиток підприємств як взаємодоповнюючі елементи. *В: Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення: II міжнародна науково-практична інтернет-конференція.* Львів, Україна, 14-15 квітня 2016 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: визначено роль інноваційного розвитку у процесі функціонування підприємства).

19. Бабінська, С.Я., 2016. Інформаційне забезпечення інноваційних проектів. *В: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення підприємств: II всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених.* Львів, Україна, 18 березня 2016 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

20. Бабінська, С.Я. та Стельмах, Х.П., 2016. Організація інформаційного забезпечення інвестиційних проектів. *В: Можливості та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки України: Міжнародна науково-практична конференція.* Ужгород, Україна, 21-22 жовтня 2016 р. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». (Особистий внесок автора: удосконалено сутність та основні завдання інформаційного забезпечення у процесі реалізації інвестиційних проектів).

21. Бабінська, С.Я., 2017. Формування структури інформаційного забезпечення інноваційних проектів на підприємстві. *В: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення підприємств: III всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених.* Львів, Україна, 17 березня 2017 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

22. Бабінська, С.Я., 2017. Асиметрія інформації у процесі реалізації інноваційного проекту. *В: Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства: III міжнародна науково-практична конференція.* Львів, Україна, 27-28 квітня 2017 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

23. Бабінська, С.Я., 2017. Ризики інформаційного забезпечення інноваційних проектів. *В: Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти: II міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих учених, аспірантів та студентів.* Львів, Україна, 24 листопада 2017 р. Львів: Б.В.

АНОТАЦІЯ

Бабінська С.Я. Інформаційне забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проектів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття науково ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2018.

Дисертацію присвячено вирішенню наукового завдання щодо інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів. Удосконалено підхід до оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів, який полягає у розрахунку інтегрального показника рівня інформаційного забезпечення інноваційних проектів. Розширено та деталізовано класифікацію інноваційних проектів за такою ознакою як сумісність реалізації (сумісні та несумісні з реалізацією інших проектів підприємства). Згруповано учасників інноваційного проекту, визначено їхні внески та інтереси з погляду теорії груп економічного впливу (стейкхолдерів). Набули подальшого розвитку розподіл причин виникнення асиметрії інформації, через їх поділ на ті, які залежать і які не залежать від учасників реалізації інноваційного проекту і заходів нейтралізації асиметрії інформації (загальні та спеціальні). Автором науково обґрунтовано необхідність виділення в процесі реалізації інноваційних проектів трьох етапів життєвого циклу в основі яких лежать мета, завдання, управлінські рішення та інформаційні масиви кожного з них.

Ключові слова: інновації, інноваційні проекти, учасники інноваційного проекту, інформація, інформаційне забезпечення.

ANNOTATION

Babinska S.Ya. Information provision of design and implementation of innovative projects. - On the rights of manuscripts.

Dissertation in order to obtain a Degree of Candidate of Economic Sciences in a specialization 08.00.04 “Economics and management of enterprises (by the types of economic activity)”. – Lviv Polytechnic National University Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2018.

The dissertation is devoted to solving the scientific problem of information provision of design and implementation of innovative projects. Improved approach to evaluate the effectiveness of information provision of innovative projects, which consists in calculating the integral indicator of the level of information provision of innovative projects. Expanded and detailed the classification of innovation projects on the following feature: compatibility of implementation (compatible and incompatible with the implementation of other projects of the enterprise). Grouped participants of the innovation project, defined their contributions and interests from the point of view of the theory of groups of economic influence (stakeholders). Gained further development distribution reasons the emergence of asymmetry information by their division into: those that depend and do not depend on the participants in implementation of innovation project and measures to neutralize asymmetry of information (general and special). The author scientifically substantiated the need to allocate in the process of implementation of innovative projects of three stages of the life cycle, based on the goals, tasks, management decisions and information arrays each of them.

Key words: innovations, innovative projects, participants of innovative project, information, information provision.

АННОТАЦИЯ

Бабинская С.Я. Информационное обеспечение разработки и реализации инновационных проектов. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – «Экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности)». – Национальный университет «Львівська політехніка» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2018.

В диссертационной работе обоснованы теоретические положения и разработаны методические рекомендации по информационному обеспечению разработки и реализации инновационных проектов.

В первой главе «Теоретические и прикладные основы информационного обеспечения разработки и реализации инновационных проектов» раскрыта роль инновационных проектов в процессе деятельности машиностроительных предприятий, проанализированы аспекты в которых целесообразно рассматривать понятие «инновационный проект», исследованы классификацию инновационных проектов, определены основные задачи системы сбора информации, необходимой для разработки и реализации инновационных проектов и проблемы, которые могут при этом возникать, раскрыты источники получения информации необходимой в процессе реализации инновационных проектов, осуществлено аналитическое оценивание инновационных процессов в Украине.

Наличие различных целей и задач научно-технического развития определяют различные виды инновационных проектов. Кроме признаков классификации, которые можно встретить в научной литературе, автор предлагает классифицировать инновационные проекты по такому признаку как совместимость реализации (характеризует свойство инновационного проекта реализоваться во взаимодействии с другими проектами предприятия, позволяет определить в который период целесообразно реализовать инновационный проект, что может повлиять на успешность его реализации).

Для реализации инновационных проектов машиностроительным предприятиям необходима такая информационная база, содержащая информацию, как в целом по инновационной деятельности предприятия, так и в частности об инновационных проектах.

Во второй главе «Организация и формирование структуры информационного обеспечения разработки и реализации инновационных проектов» обоснованно важность организации и необходимость действенного инструментария информационного обеспечения инновационных проектов, сформированы концептуальные аспекты информационного обеспечения инновационного проекта и предложено их реализацию по этапам его жизненного цикла, сформирована структура информационного обеспечения инновационного проекта, рассмотрена роль участников инновационного проекта в его реализации, определены важнейшие информационные потоки, сопровождающие реализацию

инновационных проектов, раскрыты причины возникновения асимметрии информации и предложены возможные меры для снижения ее уровня.

С точки зрения информационного обеспечения автор считает необходимым выделять три этапа жизненного цикла - разработка, реализация и завершение инновационного проекта. Для понимания того, почему достаточно выделять именно эти этапы жизненного цикла определена основная цель, задачи, управленческие решения и информационные массивы каждого из них.

В зависимости от размера предприятия, реализующего инновационные проекты функции его информационного обеспечения может выполнять как специально созданный для этого подразделение или отдельных специалистов, а также привлекать сторонние организации и специалистов. В случае принятия решения о создании подразделения, которое будет обеспечивать процесс разработки и реализации инновационного проекта необходимой информацией (инновационно-информационное подразделение) автором определены функции, которые он должен выполнять, место в общей структуре предприятия, численность работников, должностные обязанности, требования к ним и их права.

Реализация инновационных проектов предусматривает обмен информацией между их реализаторами и участниками. Это связано с тем, что информация играет важную роль в процессе разработки и реализации инновационных проектов. Существенным недостатком, который может возникнуть в процессе реализации инновационного проекта и связан с информацией есть асимметрия информации. Все причины возникновения асимметрии информации можно разделить на те, которые зависят от участников реализации инновационного проекта и те, которые от них не зависят. Также автором выделены общие и специальные меры нейтрализации асимметрии информации.

В третьей главе «Оценивания экономической эффективности и направления улучшения информационного обеспечения разработки и реализации инновационных проектов» сформирован алгоритм, по которому следует проводить оценивания экономической эффективности. Определены риски, которые могут возникать на этапах жизненного цикла инновационного проекта (разработки, реализации и завершения), рассмотрены суть каждого риска, риски участников реализации инновационного проекта и основные методы борьбы. Определены меры, которые являются наиболее действенными по улучшению информационного обеспечения в процессе реализации инновационных проектов.

Оценивания экономической эффективности информационного обеспечения инновационных проектов следует проводить по алгоритму, который предполагает определение целей, задач, объекта, предмета процесса оценивания и основных принципов, критериев, показателей, интерпретацию результатов и формулирование выводов. С помощью такой последовательности действий учитываются интересы всех заинтересованных лиц и формируется вывод об уровне экономической эффективности информационного обеспечения инновационных проектов.

Ключевые слова: инновации, инновационные проекты, участники инновационного проекта, информация, информационное обеспечение.